

Het Leekstermeer

De oorsprong van het meer is niet precies bekend, maar vermoedelijk is het pas na 1.000 n. Chr. ontstaan door menselijke invloeden. Waarschijnlijk als gevolg van maaiveld daling door klink van de veenbodem, ten gevolge van ontwatering door drainage van het veen, wellicht in combinatie met toenemende waterbelasting in de 13^e eeuw vanuit de omgeving en moeilijkheden met afvoer via de Noord-Groningse *zijlen* (spuisluizen).

In die periode zijn door de bewoners in het gebied ook enkele veenterpen opgericht.

Het Leekstermeer, vroeger ook *Zulthermeer*, ligt vrijwel geheel op Drentse bodem.

De naam *Zulthe* wordt wel verklaard als: *zout meer*, omdat het tot de 16e eeuw in open verbinding stond met de zee. De afstand is echter te groot dat dit van invloed kan zijn geweest. Temeer omdat er tussen het meer en de zee in het verleden nog enkele zogenaamde zijlen (spuisluizen) zijn geweest, te weten het Niezyl en het Aduarderzyl.

Het meer is inmiddels 335 hectare groot en is tussen de 1 en 1,5 meter diep met plaatselijke uitschieters naar ca. 2,20 meter.

De westelijke zijde, waar de meeste waterrecreatie plaatsvindt (hier is recreatiebedrijf Cnossen gelegen), heeft een drassige bodem van veengrond. De oostelijke helft van het meer heeft een hardere bodem van zand.

Het omliggende Leekstermeergebied is een gradiëntrijk overgangsgebied van Drents plateau (zand) naar Gronings laagveen. Deze bodems gaan dus letterlijk in elkaar over, ook in de bodem van het meer.

Het Leekstermeergebied is aangewezen als Natura 2000 (voorheen vogelrichtlijngebied met een oppervlakte van 1.582 hectare).

Het Leekstermeergebied is onderdeel van het tussen 2010 en 2012 aangelegde Natuurgebied de Onlanden waarin nieuwe natuur met waterberging wordt gecombineerd.

Het Leekster Hoofddiep

Het Leekster Hoofddiep (ook: *Leeksterhoofddiep*) is een kanaal lopend van Zevenhuizen, dwars door Leek naar de monding in het Leekstermeer.

Het kanaal werd rond 1560 gegraven in opdracht van *Wigbold van Ewsum jr.*, voor de afwatering en als vaarweg voorturfschepen. Nadat hij in 1525 Nienoord had gesticht wilde hij beginnen met grootschalige turfwinning. Het Hoofddiep was nodig om de veenderij te verbinden met de turfmarkten, voornamelijk de stad Groningen. Het Leekster Hoofddiep werd het eerste veenkoloniale kanaal in de provincie Groningen.

Het door het centrum van Leek lopende kanaal met ophaalbrug, is in de jaren 1959 tot 1963 overkluist, waarmee de waterafvoer vanaf dan ondergronds geschiedt.
